

Այս համարում

Հայերեն բաժին

- 1- ԹՀԹ-ի 14-րդ ՊԺ-ի ընտրությունները.....1
- 2- Լուրեր – Իրանահայ համայնք2
- 3- Լուրեր – Հայաստան.....2
- 4- Լուրեր– Իրան.....4
- 5- Լուրեր– Միջազգային.....6
- 6- Հարցազրույց.....6
- 7- Խոհեր.....9

Սյունիների սղոթյան պատճարով
Հրաչյա Աճառյանը Պարսկաստանում
եւ Հայ հին գրականություն հոդվածների
շարունակությունը կտպագրվի հաջորդ համարում

Պարսկերեն բաժին

- 1- Լուրեր- Իրանահայ համայնք1
- 2- Լուրեր-Իրան,Հայաստան.....2

Ճապիկի առաջին էջում՝

Երեւան-Ուրարտու

Ճապիկի վերջին էջում՝

Վիլիամ Սարոյան - 100

Համար 147, Նոյեմբեր 2008թ.

No. 147, November 2008

ماهنامه لویس - شماره ۱۴۷ آذر ماه ۱۳۸۷

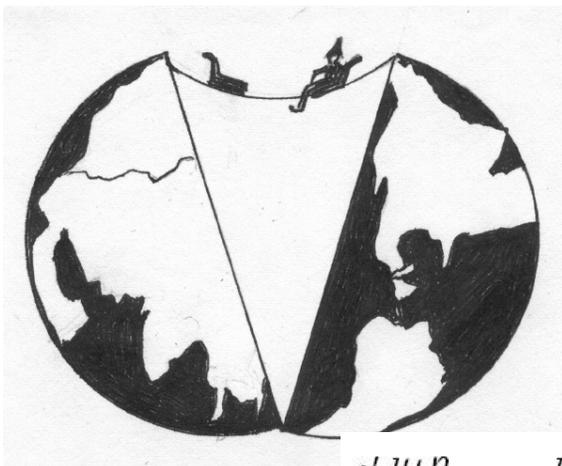
ԹՀԹ-ի 14-րդ ՊԺ-ի ընտրությունները

Յուրաքանչյուր չորս տարին մեկ անգամ Թեհրանի և հյուսիսային քաղաքների իրանահայերը ընտրում են իրենց համայնքի գերագույն մարմինը՝ Պատգամավորական Ժողովը: ՊԺ-ի քանակը կազմում է շուրջ 56 հոգի, որտեղ 7 հոգևորականները նշանակվում են Սրբազան Հոր կամ ընտրվում են Կրոնական Խորհրդի կողմից:

2008 թվականի Նոյեմբերի 21-ի ընտրությունների համար առաջադրվել էին հետևյալ թեկնածուները տարբեր թաղամասերի համար՝ 1- Ս. Թարգմանչաց եկեղեցու շրջան 24 հոգի, որից պետք է ընտրվի 13 հոգի: 2- Ս. Ծարդանանց եկեղեցու շրջան 4 հոգի, որից պետք է ընտրվի 3 հոգի: 3- Ս. Աստվածածին եկեղեցու շրջան 4 հոգի, որից պետք է ընտրվի 3 հոգի: 4- Ս. Սարգիս եկեղեցու շրջան 20 հոգի, որից պետք է ընտրվի 13 հոգի: 5- Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցու շրջան 25 հոգի, որից պետք է ընտրվի 9 հոգի: Որոշ փոքր քաղաքների թեկնածուների ցանկը ժամանակին չհրատարակվեց և մեծ հավանականությամբ դժվարություն կար թեկնածուներ գտնելու հարցում: Այսպիսով՝ Թեհրանում առաջադրված 77 թեկնածուներից պետք է ընտրվեն 41 պատգամավոր, սարանց գումարվելու են տարբեր քաղաքների մեկական պատգամավորներն ու 7 հոգևորականներ:

Ինչպես երևում էր այստեղ երեկու կողմեր էին հիմնականում պայքարում ՀՅԴ կողմից կազմված ցանկերը ոչ կուսակցական և ժողովրդական ցանկերի հետ, որտեղ Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցու շրջանում այս պայքարը ավելի ցայտուն էր երևում: Բոլոր կողմերը բացի Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցու ժողովրդավարական երիտասարդ շրջանակը դժվարացել էին թեկնածուներ որոնելու գործում, թեկուզ կուսակցությունը նաև չնայած, որ այս անգամ մտադրված էր ամբողջովին տիրանալ և բացարձակ մեծամասնություն կազմել ՊԺ-ում, սակայն թեկնածու որոնելու գործում նաև ունեցել էր դժվարություններ: Այստեղ արտագաղթի և համայնքի նոսրացման ազդեցությունը շոշափելի էր:

Քվեատարածքներում քվեաթրթիկները հաշվելու ժամանակ ըստ 2000 թվականի հաստատված օրենքի ցանկացող թեկնածուները իրավունք ունեն ներկա լինելու ընտրատարածքներում, սակայն այս անգամվա Կենտրոնական Ընտրական Հանձնախումբը այդ օրենքը անտեսելով արգելել էր թեկնածուների ներկայությունը քվեաթրթիկների հաշվարկման ժամանակ, սա կասկածանքի հիմք է ստեղծում, որովհետև եթե քվեաթրթիկ ընթերցողը կամ գրանցողը եթե ցանկանա կամ միտում ունենա կամ ուղղություն ստացած լինի որևէ մեկի կողմից հանգիստ կարող է որևէ թեկնածուի կամ թեկնածուների քվեները օգուտ ուրիշ թեկնածուի ընթերցի կամ գրանցի և որևէ հսկողություն չի կարող լինել, հատկապես այս անգամ, որ դաշնակցությունը ամեն գնով աշխատել էր միայն իր թեկնածուներին ընտրել տալ: ԿԸՀ-ի պատճառաբանությունը այն է, որ թեկնածուների քանակը շատ է և քվեատարածքներում խճողում կառաջանա, սակայն դրա համար կարելի էր անցյալի նման վիճակահանությամբ ինչ քանակով, որ հարմար էին նկատում իրավունք տալ թեկնածուները ներկա գտնվելին և ընտրությունների կեղծելու կասկածի առիթը վերացնելին: Այս առաջարկը նույնպես ներկայացվել էր ԿԸՀ-ին սակայն նրանք անտեսեցին:

Վանիկ Բաղդասարյան

Ռ. Մարդարյան

Իրանահայ Համայնք

Կայացավ Թ. Շ. թեմի 14-րդ շրջանի Պատգամավորական ժողովի ընտրությունը

Նոյեմբերի 21-ին, կայացավ Թեհրանի հայոց թեմի 14-րդ շրջանի Պատգամավորական ժողովի ընտրությունը, որի արդյունքում որպես աշխարհական անդամներ՝ ընտրվեցին 48 պատգամավորներ, որոնց կզույժարվեն հոգեւորական 7 անդամներ՝ քահանայից դասից: Ընտրությունները կայացան Թեհրանի հայոց թեմի 5 քաղաքամասերում եւ պատկան թեմի 6 քաղաքներում: Նախնական արդյունքով, որը մեզ է արամադրել ընտրությունների Կենտրոնական ընտրական հանձնախումբը, ընտրվել են հետեւյալները.

ա- Ս. Աստվածածին եկեղեցու շրջան

- 1- Արմեն Մկրտչյան՝ 104 քվե
- 2- Մեդիկ Թարվերդյան՝ 103 քվե
- 3- Արա Շիրվանյան՝ 89 քվե

բ- Ս. Սարգիս եկեղեցու շրջան

- 1- Վարդան Վարդանյան՝ 828 քվե
- 2- Արա Շահնազարյան՝ 681 քվե
- 3- Արշավիր Քեշիշյան՝ 634 քվե
- 4- Վազրիկ Թորոսյան՝ 626 քվե
- 5- Գրիգոր (Գրիշ) Մանուկյան՝ 620 քվե
- 6- Էմիլ Մնացականյան՝ 589 քվե
- 7- Հերոս Ավանեսյան՝ 574 քվե
- 8- Մայիս Մինասյան՝ 542 քվե
- 9- Վազրիկ Հակոբյան՝ 527 քվե
- 10- Էդիկ Ղահրամանյան՝ 519 քվե
- 11- Սեզա Թամրազյան՝ 494 քվե
- 12- Հակոբ Հակոբյան՝ 494 քվե
- 13- Նիկոլ Մուսախանյան՝ 465 քվե

գ- Ս. Վարդանանց եկեղեցու շրջան

- 1- Ռազմիկ Այդինյան՝ 176 քվե
- 2- Գուրգեն Քարամյան՝ 146 քվե
- 3- Ժռես Գրիգորյան՝ 141 քվե

դ- Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցու շրջան

- 1- Շաքե Ավետյան՝ 1174 քվե
- 2- Աշոտ Սինանի՝ 1077 քվե
- 3- Ալբերտ Քոչարյան՝ 1022 քվե
- 4- Էլիպս Մասեհյան՝ 979 քվե
- 5- Վահե Խաչատրյան՝ 960 քվե
- 6- Ռոբերտ Մարգարյան՝ 943 քվե
- 7- Ռոզիկ Տեր-յովհաննիսյան՝ 921 քվե
- 8- Հենրիկ Կարապետյան՝ 902 քվե
- 9- Վալդ Հախինյան՝ 892 քվե

ե- Ս. Թարգմանչաց եկեղեցու շրջան

- 1- Գեորգ Աբուլյան՝ 934 քվե
- 2- Արմեն Հայրապետյան՝ 825 քվե
- 3- Ռայմոնդ Փարիս՝ 814 քվե
- 4- Ալվարդ Այդինյան՝ 795 քվե
- 5- Ժոզեֆ Մեհրաբյան՝ 714 քվե
- 6- Վահե Բաբայան՝ 687 քվե
- 7- Ռուբիկ Սարգսյան՝ 670 քվե
- 8- Արմեն Բեզարյան՝ 657 քվե
- 9- Խաչիկ Քեշիշյան՝ 651 քվե
- 10- Հրաչ Իսախանյան՝ 641 քվե
- 11- Գուրգեն Քեշիշ Հարությունյան՝ 629 քվե
- 12- Հայկազ Շիրվանյան՝ 611 քվե
- 13- Հրաչ Մարկոսյան՝ 598 քվե

Տանն Կիլիկիո Արամ Ա կաթողիկոսի այցը Ս. Աստվածածին եկեղեցի եւ Արտակ արք. Մանուկյանի անվամբ Ազգային քանդարանի բացումը

Մեծի Տանն Կիլիկիո Արամ Ա կաթողիկոսը այցելեց Թեհրանի Ս. Աստվածածին եկեղեցի: Նա, հրաշափառե-ի երգեցողությամբ, իր շքախմբով մուտք գործեց եկեղեցի, ուր կատարվեց կանոնական աղոթք, ապա Թեհրանի հայոց թեմի առաջնորդ Մեսրոպ արք. Սարգսյանը բարիգալատյան խոսք ասաց Վեհափառ Հայրապետին, որից հետո Վեհափառն իր խոսքն ուղղեց ներկա ժողովրդին: Այնուհետև տեղի ունեցավ աջիաբնույթ, որից հետո Վեհափառ Հայրապետը, իր շքախմբով, ուրախ լերել շարականի երգեցողությամբ, ուղղվեց եկեղեցու շրջափակում գտնվող Թեհրանի հայոց թեմի նախկին առաջնորդ լուսահոգի Տ. Արտակ արք. Մանուկյանի անվամբ՝ Ազգային քանդարանը, որի բացումը կատարեց ժապավենի հատումով եւ կրոնական կարճ արարողությամբ:

ՊԺ-ի անտեղի նիստը

14-րդ Պատգամավորական ժողովի ընտրապայքարը ընթացքի մեջ էր, երբ 13-րդ ՊԺ-ի դիվանը որոշում ներկայացրեց նոյեմբերի 11—ին անցկացնել ՊԺ-ի 56-րդ նիստը: Նիստի օրակարգի թեմաներն էին՝ 1- Ժողովի բացում Տերունական աղոթքով, 2- Ներկայության ստուգում, 3- Նախորդ արձանագրությունների ընթերցում, 4- Կիլիկիո Կաթողիկոսության Ազգային ժողովի պատգամավորների ընտրություն, 5- Այլ հարցեր՝ ժողովի տնօրինությամբ:

Այս օրակարգերի մեջ Կիլիկիո Կաթողիկոսության Ազգային ժողովի համար պատգամավորների ընտրության հարցը շատ հետաքրքիր է, մի հարց, որ ՊԺ-ն չի կարողացել քանի նիստերի ընթացքում որոշում կայացնել: 14-րդ շրջանի ՊԺ-ի ընտրապայքարի պայմաններում ՊԺ-ի հարգելի դիվանը ուզեցել է ի մի բերել: Ինչո՞ւ: Սա մտածելու տեղիք է տալիս և դրա պատասխանը թողնում ենք ընթերցողներին ու համայնքի մտավորականությանը:

Բոլորիս համար պարզ էր, որ 13-րդ շրջանի պատգամավորների մի մասը, որոնք թեկնածու են 14-րդ ՊԺ-ի համար, զբաղված էին իրենց ընտրապայքարով: Իսկ մյուսները արդեն համարում էին, որ ՊԺ-ի 13-րդ շրջանը ավարտված է, որի համար էլ նախատեսված 56-րդ նիստը քվորում չունեցավ: Հույսով ենք, հաջորդ դիվանը նման սխալներ կամ որոշումներ թույլ չի տա և նիստերի գումարման հետ կապված բոլոր գործոնները հաշվի կառնի:

Հայաստան

ԸՆԴՀԱՆՈՒՄ ԼՐԱԳՐՈՂ ԷՂԻԿ ԲԱՂՂԱՍԱՐՅԱՆԻ ՎՐԱ

Նոյեմբերի 17-ի երեկոյան ժամը 20-ի շուրջ, «Երեսանախագիծ» շենքի մոտակայքում, 3 անհայտ անձանց կողմից հարձակման է ենթարկվել «Հետաքննող լրագրողներ» ՀԿ-ի նախագահ եւ «Հետք» ինտերնետային թերթի խմբագիր Էդիկ Բաղդասարյանը: Առանց որեւէ բառ արտասանելու նրանք հարվածել են լրագրողի գլխին: Առատ արյունահոսություն

սկսվելուց հետո հարձակվողները փախուստ են տվել, մինչ այդ խլելով լրագրողի ֆոտոխցիկը: Դեպքի վայր հասած շտապօգնության աշխատակիցներն առաջին օգնությունը ցույց տալուց հետո Էդիկին տեղափոխել են Նոր Նորքի հիվանդանոց: Ոստիկանությունը հետաքննություն է սկսել:

Հիշեցնենք, որ Էդիկ Բաղդասարյանը վերջերս արժանացել էր հետաքննող լրագրողների միջազգային միության 1-ին մրցանակին: Վերջին շրջանում նա մի քանի նյութեր էր հրատարակել որոշ պաշտոնյաների տնտեսական-նյութական շահատակությունների մասին:

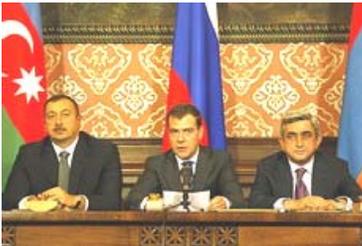
Հիշեցնենք նաև, որ Հայաստանում լրագրողների դեմ կատարված նմանօրինակ վայրագությունները ցարդ չեն բացահայտվել:

«ԱՅՓՈՍԻ» ՏՆՕՐԵՆ ՀԱՆՍ ԲՈՆԸ ՇՈՒՑԱԿ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՑ

Անցած շաբաթ ՀՀ նախագահին եւ վարչապետին «Հայփոստ» ընկերության գլխավոր տնօրեն Հանս Բոնը իր հրաժարականի մասին փոստով նամակ էր ուղարկել: Ենթադրվում է, որ պրն Բոնը մտահոգված է իր անվտանգությամբ ու այդ պատճառով հեռացել է Հայաստանից: Վերջին վեց ամսում պրն Բոնին երկու անգամ ծեծի են ենթարկել: Իսկ թե ի՞նչն է պատճառը, երեկ «Ազգը» խնդրեց պարզաբանել ՀՀ ոստիկանության Երեւան քաղաքի վարչության պետի օպերատիվ գծով տեղակալ, ոստիկանության գնդապետ Աշոտ Միրիջանյանին: Վերջինս տեղեկացրեց, որ այդ երկու դեպքերով էլ հարուցվել է քրեական գործ: Առաջին անգամ՝ հունիսի 2-ին Հանս Բոնին ծեծել են Պուշկինի փողոցի վերջնամասում: Կենտրոն, Նորք-Մարաշ դատարանը կայացրել է դատավճիռ, ըստ որի, գործով մեղադրյալներ Յուրի Օհանյանը դատապարտվել է 9 ամսվա, իսկ Սամվել Հովհաննիսյանը՝ 6 ամսվա կալանքի:

Երկրորդ դեպքով հարուցվել է քրեական գործ՝ 28.10.2008-ի դատաբժշկի տված եզրակացության հիման վրա: Քանի որ տուժող Հանս Բոնը ոստիկանությանը հայտնել է, որ վնասվածքներ է ստացել վայր ընկնելու հետևանքով, գործին ընթացք չի տրվել, իսկ դատաբժիշկները պարզել են, որ նման վնասվածքներ հնարավոր չէր ընկնելուց ստանալ, եւ տուժողը ոգելից խմիչք է օգտագործած եղել... Տուժողը մեկնել է Հոլանդիա ու նրան հարցաքննել չի հաջողվում:

Հայաստանի, Ադրբեջանի եւ Ռուսաստանի նախագահները ստորագրել են Լեռնային Ղարաբաղի հիմնախնդրի կարգավորման վերաբերյալ հռչակագիր

ՄՈՍԿՎԱ, 3 ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ, ԱՐՄԵՆՊԵՏ: Մոսկվայում նոյեմբերի 2-ին Հայաստանի, Ադրբեջանի եւ Ռուսաստանի նախագահները ստորագրել են Լեռնային Ղարաբաղի հիմնախնդրի կարգավորման վերաբերյալ հռչակագիր:

«ՕՐԸՆԵՐԳԸ ՍԱՐՍԱՓԵԼԻ Է, ԶԻՆԱՆՇԱՆԸ՝ ԽԵՂԿԱՏԱԿՈՒԹՅՈՒՆ»

Շուտով Ազգային ժողովը կքննարկի «Հայաստանի Հանրապետության զինանշանի մասին» օրենքում

լրացումներ կատարելու օրինագիծը: Մինչ այդ զինանշանի եւ օրհներգի փոփոխման կապակցությամբ երեկ ժողովախառնի տանը բավականին լուրջ մտահոգություն հայտնեց քանդակագործ Ֆերդինանդ Առաքելյանը:

«Զինանշանը սիմվոլիկ նշանակություն ունի: Այն պետք է արտացոլի ազգի այսօրվա էությունը: Զինանշանի եւ օրհներգի մեջ պետք է փայլեն ազգի ոգին, կարողություններն ու մշակույթը: Դարեր շարունակ երագում էինք անկախ պետականություն, սակայն այսօր չենք պահում: Այդ զինանշանն իր արվեստով արժեք չի ներկայացնում: Զինանշանի վրա վեց-յոթ կենդանի կա պատկերված: Դա ազգի՞, թե ... կենդանաբանական այգու զինանշան է: Իսկական խեղկատակություն: Օրհներգն էլ սարսափելի է, երաժշտությունը գեղեցիկ է, բայց՝ տխուր», ասաց Առաքելյանը՝ հավելելով, որ այսօր տգիտությունը հաղթում է, մշակույթը՝ զիջում: Անդրադառնալով վերջերս ՀՅԳ քյուրոլոյի անդամ Վահան Հովհաննիսյանի հայտարարությանը, թե «պարտադիր չէ, որ օրհներգի գեղարվեստական արժեքը բարձր լինի», քանդակագործը նկատեց. «Զի՛ կարելի կուսակցական ամբիջիայով մոտենալ ազգին առնչվող հարցերին: Զի՛ կարելի կուսակցական շահերով նայել ամեն ինչին: Մեզանից յուրաքանչյուրի առջև նախ պետք է դրված լինի ազգայինի շահը: Ամբողջ աշխարհը փառաբանում է Արամ Խաչատրյանի արվեստը, իսկ մենք այսօր չենք ընդունում նրա գրած երաժշտությունը: Եթե չեք ընդունում նրա գրած երաժշտությունը, ապա ինչո՞ւ եք բեմադրում նրա օպերաները»:

Քանդակագործն առաջարկում է ընդունել Խաչատրյանի երաժշտությունը, իսկ օրհներգի խոսքերի համար հայտարարել նոր մրցույթ: Եթե լինեն ավելի լավ գործեր, Առաքելյանը պատրաստ է ընդունել, սակայն եթե չկա, լավագույն տարբերակը խորհրդային օրհներգի ընդունումն է:

Առաքելյանը նշեց, որ որոշ ժամանակ առաջ մի խումբ մտավորականներ բաց նամակով դիմել են մի շարք առյուծակների, սակայն ապարդյուն: Սակայն քանդակագործը պատրաստ է գնալ ԱԺ ու այնտեղ էլ բարձրաձայնել խնդիրը: «Կայայքաբեք մինչեւ վերջ, որպեսզի այս խայտառակության վերջը դրվի», եզրափակեց Ֆերդինանդ Առաքելյանը:

Ներկայացվեց «Վերադարձ Հայաստան» տեղեկատվական ինտերնետային համակարգը

ԵՐԵՎԱՆ, 5 ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ, ԱՐՄԵՆՊԵՏ: ՀՀ կառավարության գործունեության ծրագրով մշակվել եւ ներդրվել է օտարերկրյա պետություններում բնակվող մեր հայրենակիցների վերադարձը խթանող «Վերադարձ Հայաստան» տեղեկատվական ինտերնետային համակարգը, որի նպատակն է այդ մարդկանց հնարավորություն ընձեռել էլեկտրոնային հաղորդողներով անմիջականորեն կապվել պետական այս կամ այն հաստատության հետ:

Համակարգն արդեն մի քանի ամիս է՝ տեղադրված է www.mta.gov.am, www.sma.am/migrant, www.backtoarmenia.am m ինտերնետային կայքերում: Այն կնպաստի, որպեսզի հայրենիք վերադառնալու մտադրություն ունեցողներն այդ ուղղությամբ գործնական քայլեր իրականացնեն:

«Խոչընդոտներից ամենագլխավորը անորոշությունն է. մարդիկ չգիտեն, թե ինչ է իրենց սպասվում Հայաստան վերադառնալուց հետո: Հետեւաբար նրանց պետք է տրամադրվի արժանահավատ, թարմացվող եւ ճշգրիտ տեղեկատվություն, ինչը կնպաստի վերադարձի վերաբերյալ որոշման ընդունմանը», - այսօր հրավիրած ասուլիսում ասաց ՀՀ տարածքային կառավարման նախարարության

միգրացիոն գործակալության պետ Գագիկ Եգանյանը: Գ. Եգանյանը մանրամասնելով համակարգի էությունը՝ նշեց, որ եթե առաջին մակարդակում այցելուն չի գտնում իրեն հետքերող հարցի պատասխանը, կարող է օգտվել համակարգի երկրորդ մակարդակից, որտեղ հանրամատչելի, հարց ու պատասխանի տեսքով Հայաստանի հասարակական կյանքի բոլոր ոլորտների վերաբերյալ տեղադրված են տեղեկություններ:

Երրորդ մակարդակն այցելուին հնարավորություն է ընձեռում իրեն հետաքրքրող կոնկրետ հարցն ուղղել համակարգին: Միգրացիոն գործակալությունը, կապված հարցի բնույթից, այն ուղղում է համակարգի ցանցում ընդգրկված վեց նախարարություններից իրավասուին: Պատասխանը նույն ճանապարհով հաղորդվում է քաղաքացիներին:

Համակարգի չորրորդ մակարդակը թույլ է տալիս ուղիղ համացանցային կապի միջոցով՝ օնլայն ռեժիմով, կազմակերպել հարցազրույց կայք-էջի այցելուի եւ համապատասխան պետական պաշտոնյայի հետ: Ի դեպ, Գ. Եգանյանը նշեց, օտարերկրյա քաղաքացիները նույնպես կարող են օգտվել համակարգից՝ հղելով Հայաստանի վերաբերյալ իրենց հետաքրքրող հարցերը:

Անցած մի քանի ամիսների ընթացքում համակարգի ծառայություններից շուրջ 200 մարդ է օգտվել: Ստացված արձագանքները փաստել են, որ այս ծառայության պահանջը զգացվում է: Այժմ գործակալությունը համակարգի գործունեության վերաբերյալ իրազեկման աշխատանքներ է իրականացնում:

ՐԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲՆԱԿՅՈՒԹՅԱՆ ԹՎԱՔԱՆԱԿԸ 3 ՄԼ 235 ՀԱՁԱՐ Է

Մշտական բնակչության քվաքանակն այս տարվա առաջին ինն ամիսների տվյալներով կազմել է 3 մլն 235,0 հազ., որից 2 մլն 073,4 հազ.՝ քաղաքային բնակչության: Ինչպես «Արմենպրեսին» տեղեկացրին ազգային վիճակագրական ծառայությունից, բնակչության քվաքանակը տարեկան համեմատ աճել է 4,9 հազ., իսկ 2007-ի նույն ժամանակահատվածի համեմատ՝ 8,3 հազարով: Տարեկանի դրությամբ, Հայաստանի մշտական բնակչության 67,2 տոկոսը կազմել են աշխատունակ տարիքի, 20,8 տոկոսը՝ աշխատունակ տարիքից ցածր, իսկ 12,0 տոկոսը՝ աշխատունակ տարիքից բարձր մարդիկ: Հանրապետության 1000 աշխատունակ տարիքի բնակչությանը բաժին է ընկել 489 տարեց եւ երեխա (0-15 տարեկան): Մշտական բնակչության միջին տարիքն այս տարեկանի դրությամբ կազմել է 34,3 տարի: Այս տարվա առաջին ինն ամիսներին հանրապետությունում արձանագրվել է 29 հազ. 823 ծնունդ, ինչը 2007-ի նույն ժամանակաշրջանի համեմատ աճել է 3,1 տոկոսով: Նույն ժամանակահատվածում հանրապետությունում գրանցվել է մահացության 20 հազ. 532 դեպք՝ նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ 1,1 տոկոսով ավելի: Մահացության ընդհանուր գործակիցը 1000 բնակչի հաշվով կազմել է 8,5 պրոմիլե:

ՐԱՅԱՍՏԱՆԸ ԲՈՂՈՔԻ ՆՈՏԱ ԿՆԵՐԿԱՅԱՑՆԻ Ս. ՆՈՐԱՃԵՆ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ԱՆՆՉՈՒԹՅԱՄԲ

Նաեւ Հայաստանի ԱԳՆ-ում բացատրություն կպահանջվի Վրաստանի դեսպանից

Թբիլիսի Ս. Նորաշեն եկեղեցու շուրջն առաջացած նոր լարվածության մասին Հայաստանի կառավարության մոտեցման վերաբերյալ տրված հարցին պատասխանելով, երեկ Հայաստանի վարչապետ Տիգրան Սարգսյանը

հայտնեց, որ այս հարցը բարձրացվել է երկու երկրների վարչապետների հանդիպման ժամանակ, Վրաստանի վարչապետը խոստացել էր այն պահել ուշադրության կենտրոնում, որպեսզի հայր Թարիելի ոսնձգություններին վերջ տրվի: «Յավոք սրտի, այդ անձնավորությունը շարունակում է ակտիվ գործողությունները այդ եկեղեցու տարածքում», ասաց Տիգրան Սարգսյանը, ավելացնելով, որ այդ կապակցությամբ Հայաստանի արտաքին գործերի նախարարություն է հրավիրվելու Հայաստանում Վրաստանի դեսպանը, եւ բացատրություն է պահանջվելու նրանից: Ինչպես նաեւ Վրաստանում Հայաստանի դեսպանը բողոքի նոտա է ներկայացնելու Վրաստանի իշխանություններին: Հայաստանի վարչապետը միաժամանակ նշեց, որ վերջերս, երկու երկրների նախագահների հանդիպման ժամանակ երկխոսության եւ փոխըմբռնման նոր մակարդակ է ձեռք բերվել եւ այս գործողությունները չեն բխում այդ երկխոսության մթնոլորտից: Տիգրան Սարգսյանը համզով հայտնեց, որ վրաց գործընկերները օպերատիվ կլուծեն այս հարցը, որը խնդիրներ է առաջացնում տեղի հայկական համայնքի համար: Նա նաեւ կարեւորեց Վրաստանի հետ մեր երկրի հարաբերությունները:

13,6 ՄԼՆ ԴՈՒՆԱՐ ՐԱՅԱՍՏԱՆԻՆ

Արժույթի միջազգային հիմնադրամի գործադիր խորհուրդը նոյեմբերի 17-ին հաստատել է Հայաստանին 13,6 միլիոն ԱՄՆ դոլար վարկի տրամադրումը՝ «Աղքատության կրճատման եւ տնտեսական աճի» (ԱԿՏԱ) ծրագրի շրջանակներում:

Իրան

ԻՐԱՆԸ ՄԵՐԺՈՒՄ Է ԹՈՒՐԵԱՅԻ ՄԻՋՆՈՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԱՄՆ-Ի ՐԵՏ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ

Անցյալ շաբաթ «Նյու Յորք թայմս» թերթին տված հարցազրույցում Թուրքիայի վարչապետ Ռեջեփ Թայիփ Էրդողանը հայտարարել էր, որ ԱՄՆ-ի նախագահի պաշտոնում Բարաք Օբամայի ընտրությունը պատեհ առիթներ է ստեղծել Թեհրանի հետ Վաշինգտոնի հարաբերությունները վերափոխելու համար եւ Անկարան պատրաստ է միջնորդի դեր ստանձնել երկու երկրների միջեւ:

Էրդողանի այս խոսքերին արձագանքել է Իրանի Իսլամական Հանրապետության արտգործնախարարության մամուլի խոսնակ Հասան Քաշկավին: Նա, ինչպես նոյեմբերի 17-ին կայքէջում նշել է ԻԲՆԱ գործակալությունը, մամուլի ամենշաբաթյա ասուլիսում ասել է. «Կարծում ենք, որ այդ հայտարարությունները բխում են Թուրքիայի բարի կամքից եւ Իրանի հետ հետզհետե զարգացող բարիդրացիական հարաբերություններից, սակայն ԱՄՆ-ի հետ Իրանի խնդիրները վեր են առօրյա քաղաքական խնդիրներից, Իրանում իսլամական հեղափոխությունից հետո անցած 30 տարիներին ամերիկացիները բացասական մոտեցում են ցուցաբերել Իրանի նկատմամբ»:

Քաշկավին միաժամանակ նշել է, որ Օբաման ասպարեզ է իջել կարգախոսներով, հիմա արդեն անհրաժեշտ է տեսնել, թե որքանով է լուրջ նրա հակվածությունը վերափոխումներին: Իրանի արտգործնախարարության խոսնակի արձագանքը ցույց է տալիս, որ Թեհրանի եւ Վաշինգտոնի միջեւ Անկարայի միջնորդական առաքելության մասին հայտարարելիս վարչապետ Էրդողանը նախապես չի դիմել իրանական կողմի կարծիքին,

Թեիրանը կասկածանքով է վերաբերվում Օբամայից ակնկալվող վերափոխումներին, թերևս դրա համար էլ նախագգուշացնում է Թուրքիային եւ դիվանագիտական քաղաքավարության շրջանակներում մերժում է վերջինի միջնորդական առաքելությունը ԱՄՆ-ի հետ հարաբերություններում:

ՆՇԱԿՑ ՖԱՂԵՅ ՍԱՐԳՍՅԱՆԻ ԾՆԵՂՅԱԼ 85-ԱՄՅԱԿԻՆ

Հայ-ռուսական (Սլավոնական) համալսարանում երեկ անցկացվեց Ֆաղեյ Սարգսյանի 85-ամյակին նվիրված գիտաժողով:

«Ֆաղեյ Սարգսյանը մեր ապրած ժամանակի եւ իրականության կենսական հարստությունն է, որին ճանաչելը հավասարազոր է կյանքի ճշմարտության բացահայտման», ելույթում նշեց գրող-հրապարակախոս Չորի Բալայանը:

Ֆ. Սարգսյանի մասնագիտական գործունեությունը սկսվել է Երեւանի ճարտարագիտական համալսարանից (1940-1942 թթ.), այնուհետեւ շարունակվել Տոմսկի զինվորական էլեկտրատեխնիկական կապի ակադեմիայում: 1967-1977 թթ. հայրենական ռադիոլուկացիոն տեխնիկայի զարգացմանը նվիրված նրա աշխատանքները մեծ ներդրումներ են եղել ռադիոէլեկտրոնային միկրոսխեմաների, բարդ սարքավորումների մշակման-արտադրման գործում: Նկարագրելով խոշորագույն ձեռքբերումները հանրապետության հաշվողական տեխնիկայի զարգացման գործում, Չ. Բալայանն առանձնացրեց հորեյարի դերն ու գործունեությունը «Հրագրանմեքենա», «Արաքս», «Մարս», «Տրանզիտոր» միավորումների, ինչպես նաեւ մի շարք նոր էլեկտրոնային հաշվիչ մեքենաների ստեղծման եւ շահագործման մեջ:

Ֆաղեյ Սարգսյանը, տարբեր միջազգային ակադեմիաների անդամ է: Արժանացել է պետական բազմաթիվ մրցանակների, պարգևատրվել ՌԳ բնական գիտությունների ակադեմիայի պատվավոր մեդալով եւ Հանովերի (Գերմանիա) բնական գիտությունների եւ արվեստների ինստիտուտի «Ոսկե թագ» աստղով: Հուշերն ու հայ ժողովրդի խորհրդային տարիների կեդրարյա շնչառությունը Ֆ. Սարգսյանն ամփոփել է «Կյանքի դասերը» ինքնակենսագրականում:

85-ամյակի առթիվ հորեյարին շնորհավորեցին Գարեգին Բ Վեհափառը, Վլադիմիր Մովսիսյանը, ակադեմիկոս Էմիլ Գարրիելյանն ու այլ պատվավոր այրեր: Մեծարման երեկույթի ավարտին Ֆ. Սարգսյանը պարգևատրվեց Եվրոպական ակադեմիայի «Մուրբ Գեորգ» մեդալով, եւ ցուցադրվեց ռեժիսոր Մարինա Արելյանի «Հայը» վավերագրական ֆիլմը :

Համաշխարհային Հայկական Կոնգրեսի մրցույթ

Համաշխարհային Հայկական Կոնգրեսը(ՀՀԿ) և Ռուսաստանի հայերի միությունը(Ռ-ՀՄ) ՀՀ կրթության և գիտության նախարարության աջակցությամբ արդեն 4 տարի անցկացնում են «Մենք եղել ենք, մենք կանք, մենք կլինենք» խորագրով շարադրության միջազգային մրցույթ բարձր դասարանցիների և ուսանողների միջև: Այս տարվա մրցույթի թեման էր՝«Մենք ուժեղ ենք, երբ միասին ենք», որի արդյունքները ամփոփվել են ամռանը: Մրցույթին կարող էին մասնակցել Հայաստանի Հանրապետությունից, Արցախից, հայկական սփյուռքից: մասնակիցները պետք է բացահայտեին թեմայի կարևորությունը հայերիս համար, որ այս գաղափարի շուրջն էլպետք է միավորվեն աշխարհով մեկ սփռված հայերը:

Միշտ հիշենք, որ ուժի ու հզորության անսպառ աղբյուրը միասնությունն է,- ամփոփում է իր խոսքը ՀՀԿ-ի նախագահ Արա Աբրահամյանը 2008թ. այն ժողովածուի մեջ, որտեղ ամփոփված են մրցանակ ստացողների շարադրությունները: Ստորև ներկայացնում ենք գլխավոր մրցանակակիրներից մեկի՝ ԼՂՀ Ասկերանի շրջանի Խնածախ գյուղի միջն. դպրոցի աշակերտուհի Արմինե Ավագիմյանի շարադրությունը և «Լավագույն բանաստեղծության համար» անվանակարգում հաղթած՝ ԼՂՀ, Ասկերանի շրջանի ՆորագյուղիՎիտալի Պետրոսյանի անվան միջն. դպրոցի աշակերտուհի Գ-այանե Հայրյիյանի բանաստեղծությունը:

Հաղթանակները ինչպես եղել են Սամվել Բաբայանի գրքի շնորհանդես

2008 թվականի սեպտեմբերի 23-ին Արմենիա հյուրանոցում տեղի ունեցավ Արցախի բանակի նախկին հրամանատար և ազգային հերոս Սամվել Բաբայանի գրքի շնորհանդեսը: Ներկա էին սպաշտոնական և ոչ սպաշտոնական հույրեր: Ներկայացվեց Սամվել Բաբայանի կյանքն ու հաղթանակները, որ նա ղեկավարել է Արցախում, ցուցադրվեց հաղթանակների ու Արցախյան պատերազմի տեսաերկերը:

Գրքի սկզբում տրված է Սամվել Բաբայանի խոսքը, որտեղ ասում է.- «Ես խոնարհվում եմ այն 6 հազար զոհված ազատամարտիկների պայծառ հիշատակի առջև, ովքեր իրենց արյունով վերագծեցին 12 հազար քառակուսի կիլոմետր տարածքով մեր սահմանները: Մենք բոլորս չհատուցած պարտք ունենք նրանց տարյալ»:

Գրքի հեղինակներն են Հենրիկ Խաչատրյանը, Գարեգին Ղազարյանը և Սիրվարդ Մարգարյանը: Գիրքը լույս է տեսել Հայկական-Հանրագիտարան, Հրատարակչության կողմից 2008 թվականին Երևանում:

Գիրքը բաղկացած է հետևյալ բաժիններից՝ 1- Անավարտ պատմություն, 2- Օմարից մինչև Արաքս, 3- Պետականաշինության բավիղներում, 4-Հարցազրույցների ընտրանի, 5-Վեջաբանի փոխարեն:

Գլոբալ Հայաստան ծրագրի շնորհանդես

ՄԱԿ-ի երեսնյան գրասենյակում կայացավ ՄԱԿ-ի «Գլոբալ Հայաստան» նախաձեռնությունը, որի նպատակն է ամրապնդել սփյուռքահայության հետ համագործակցությունը: Ծրագրի եւ կայքէջի շնորհանդեսին ներկա էին ՀՀ-ում հավատարմագրված դիվանագիտական առաքելությունների ղեկավարներ, միջազգային կազմակերպությունների եւ ՀԿ-ների անդամներ, հյուրեր: Միջոցառումը բացեց եւ ներկաներին ողջունեց ՄԱԿ-ի մշտական համակարգող Կոնսուելո Վիդալը ու ներկայացրեց ծրագիրը: «Հանդիսանալով գլոբալ ցանց եւ նպատակ ունենալով կապել Հայաստանը գիտելիքներին, փորձին եւ ռեսուրսներին, մենք նաեւ նպատակ ենք հետապնդում այս

գործընթացների մեջ ներգրավել ամբողջ սփյուռքահայությանը, որը պետության կարեւոր արժանիքներից մեկն է: ՄԱԿ-ի ինստիտուցիոնալ կարողություններով, մեխանիզմներով, մեթոդներով եւ կարգավիճակով մենք առաջարկում ենք հայկական սփյուռքի անհատներին եւ կազմակերպություններին համագործակցել եւ աջակցել այն անձանց, որոնք կերտում են ավելի լավ կյանք Հայաստանում»: Գիտելիքների փոխանցման ծրագրի կարեւորությունը ողջունեցին ՀՀ արտգործնախարար Արման Կիրակոսյանը, սփյուռքի հետ կապերի պետկոմի նախագահ Հրանուշ Հակոբյանը, ՀԲԸՄ տնօրենների կենտրոնական խորհրդի անդամ Երվանդ Ջորյանը: Տկն Հրանուշ Հակոբյանը շնորհակալություն հայտնեց ծրագրի կազմակերպիչներին՝ նման կարեւոր ու արժեքավոր գործընթացի համար ու տեղեկացրեց, որ մի քանի օրից սփյուռքի նոր նախարարությունը եւ ՄԱԿ-ը կստորագրեն համաձայնագիր՝ ուժերի համախմբման եւ սփյուռք-հայրենիք գործակցությունը զորացնելու համար:

Միջապգային

Վամաշխարհային ցանցում գործելու Է եվրոպական գրադարան

ՓԱՐԻՉ, 18 ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Համաշխարհային ցանցում բացվում է եվրոպական Էլեկտրոնային գրադարան, որը հնարավորություն կընձեռի ծանոթանալու Եվրամիության երկրների մշակութային ժառանգության ավելի քան երկու միլիոն հուշարձանների:

Ինչպես Ավինիոնում հաղորդել է Եվրամիության տեղեկատվական հասարակության եւ զանգվածային լրատվամիջոցների հարցերի հանձնակատար Վիվիան Ռեդինգը, նոյեմբերի 20-ից բոլոր ցանկացողները կկարողանան անվճար օգտվել www.europeana.eu պորտալի տեղեկատվությունից:

Այս «երազանքն իրականություն դարձավ» Եվրամիության մի քանի հարյուր մշակութային հիմնարկությունների ջանքերի շնորհիվ, նշել է հանձնակատարը: Վիրտուալ գրադարանի ստեղծման գործում հիմնական ավանդը ներդրել է Ֆրանսիան՝ տրամադրելով գետեղված նյութերի 52 տոկոսը: «Սա ֆանտաստիկ արկածի սկիզբն է միայն», - ընդգծել է Ռեդինգը: Նրա խոսքով, այս ռեսուրսը կդառնա Ինտերնետում եվրոպական մշակույթի մարմնավորումը:

ԱՄՆ-ի նախագահ Է ընտրվել Բարաք Օբաման

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 5 ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ԱՄՆ-ի 44-րդ նախագահ է ընտրվել դեմոկրատ սենատոր Բարաք Օբաման: Երեքշաբթի օրը կայացած ընտրությունների արդյունքներով նա անհասանելի է դարձել իր մրցակից հանրապետական սենատոր Ջոն Մակքեյնի համար: Մակքեյնը, չսպասելով ձայների վերջնական հաշվարկին, ընդունել է իր պարտությունը նախագահական ընտրություններում եւ հեռախոսագրությամբ շնորհավորել է Օբամային հաղթանակի առթիվ:

ԹՈՒՐԷ ԴԵՄՊԱՆՆԵՐԸ ԱՀԱՏ ԵՆ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆ ԿԱՏԱՐՆԵՐԸ

Թուրքական «Չաման» թերթի լրատվության համաձայն, Անկարան արտասահմանում գործող իր դեսպանատներին իրավունք է վերապահել Հայաստանի անկախության տարեդարձի ընդունելություններին մասնակցելու կամ չմասնակցելու որոշումը կայացնելու: Մինչ օրս, 1960-70-ական թվականներից, Անկարան իր դեսպանատներին հրահանգել էր չմասնակցել Հայաստանի դեսպանատների հրավերներին: Այս տարի նման հրահանգ չի տրվել եւ թուրքական դեսպանատների հայեցողությանն է թողնվել մասնակցելու-չմասնակցելու որոշում կայացնելը ըստ տվյալ երկրի հայկական գաղութի դիրքորոշմանը, ցեղասպանության վերաբերյալ տարված աշխատանքներին եւ այլն:

Նոր մոտեցումն, ըստ «Չամանի» եւ դիվանագիտական շրջանակների, դժվարության առաջ է կանգնեցնելու թուրք դեսպաններին, քանի որ այսքան երկար տարիների բացակայությունից հետո նրանք անհարմար վիճակում են լինելու հայ դիվանագետների շրջապատում: Ուստի, թերթի կարծիքով, հավանական է, որ այսուհետեւ, առնվազն մեկ-երկու տարի, թուրք դեսպաններն իրենց ավագ խորհրդակցական ուղարկեն նման միջոցառումներին մասնակցելու: Այս մասին է տեղեկացնում Կահիրեում լույս տեսնող «Արեւ» թերթը:

Հարցազրույց

Հարցազրույց Հայաստանում բնակվող լիբանանահայ Գեւորգ Յազիջյանի հետ

2008 թվականի սեպտեմբերի 17-22-ը տեղի ունեցավ համահայկական լրատվամիջոցների համաժողով, որտեղ ներկա էր նաև Հայաստանի շրջանավարտ պատմության գիտությունների թեկնածու Հայաստանում բնակվող լիբանանահայ պրոֆ. Գեւորգ Յազիջյանը, որի հետ մտերիմ գրույցը ներկայացնում ենք մեր ընթերցողների ուշադրությանը:

Հ.- Խնդրում ենք Ձեզ ներկայացնել:

Պ.- Ծնվել եմ 1961 թվին Բեյրութում, Լիբանանի քաղաքացի եմ Բեյրութի և Հալեբի վարժարանները: 1980 թվին եկել եմ Երևան, սովորել եմ Երևանի պոլիտեխնիկական ինստիտուտում, 1956 թվին սովորել եմ էներգետիկական Ֆակուլտետը, էլեկտրիկ ինժինների մասնագիտությամբ, ապա ընդունվել եմ Երևանի պետական համալսարանի պատմության ֆակուլտետ, որպես երկրորդ մասնագիտություն, որովհետև պատմաբանասիրությունը եղել է իմ սերը: Մասնակցել եմ Արցախյան շարժումին և այդ պատճառով արտաքսվել եմ Հայաստանի Հանրապետությունից:

1993 թվականին Բեյրութում վարել եմ երեք պարբերականների խմբագրություն, որոնք պատկանում էին Հայկական Ժողովրդային Շարժումին, դրանք էին՝ «Երկաթե Շերեփ», «Սփյուռք» և արաբերեն «Մադա Արարատ» պարբերականները: 1993 թ-ի վերջին վերադարձել եմ Երևան և մինչ այսօր մնում եմ Երևանում տարիս առնվազն 8-9 ամիս: Այս ընթացքում պաշտպանել եմ թեկնածության ատենախոսություն «Հայաստանի մամուլը 1985-1991

թվականներին» քեմայով և ստացել են գիտությունների թեկնածուի գիտական կոչում: Ջրաղվում են լրատվությամբ, պատմական ուսումնասիրություններով և գրքերի ու պարբերականների խմբագրությամբ:

Հ- Մինչ այժմ ի՞նչ գրքեր եք հրատարակել:

Պ- Իմ սեփական հրատարակությունները հետևյալներն են՝ 1- Թեկնածուական ատենախոսություն՝ «Հայաստանի պարբերական մամուլը 1985-1991 թվականներին»: 2- Իմ հոդվածաշարերը՝ «Հրավեր դեպի Արցախ» պայմանական վերնագրով, հրատարակել է հայեպահայծանոթ մտավորական Թորոս Թորոնյանը 2002 թվականին Արցախի ազատագրված տարածքներ ուխտագնացության ժամանակ: 3- 2007 թվականին Երևանում հրատարակել են «Կարսի 1920 թվականի Հայաստանի խորհրդայինի անցման պատճառներ» գրքույկը, որը նվիրված է 1920 թվականի հոկտեմբերի 30-ին Կարսի և նրան հաջորդող Հայաստանի առաջին Հանրապետության անցման իսկական բարոյաևհոգեբանական պատճառներին՝ հայկական պատճառներին, խնդիրը դիտարկել են այն տեսանկյունից, որ եթե բոլշևիկները իրենց վատ գործն են արել, դաշնակցության ղեկավարները ապիկատ են գտնվել, դաշնակցիցները դավաճանել են, թուրքերն էլ իրենց թուրքությունն են արել և այլն, ապա որն է հայության մեղքը, բավական սեփական ինքնաքննադատական մոտեցումներ կան: 4- 2004 թվականին Երևանում հրատարակել են «Լիբանանի հայկական պարբերական մամուլը»: Սա ավելի շուտ մատենագիտություն է հայկական պարբերականների մասին: Այնտեղ ես տվել եմ նրանց կապի միջոցները, որպեսզի իրար նախ ճանաչեն և հորիզոնական հարաբերություններ ունենան իրար հետ:

Իմ խմբագրած գրքերը 30-ից ավելին են և կազմած գրքերը 7-8 կլինեն: Վերջիններից են ակադեմիկոս Լևոն Հախվերդյանի և նրա լիբանանահայ շատ մտերիմ հոգեեղբայր և ազգային բարերար Արմեն Հարթունյանի նամակները և երկխոսությունը, որը կարևոր աղբյուր է Հայաստան-սփյուռք հարաբերությունների և առհասարակ վերջին տասնամյակների հայկական կյանքի պատմությունը ուսումնասիրողների համար: Այս տարի 2008 թվականին հրատարակվել է մի գիրք Վազգեն Առաջին Վեհափառի ծննդյան 100 ամյակի առթիվ շուրջ 1400 էջանոց, որը պարունակում է 554 փաստաթուղթ, որոնց մեծ մասը լույս է տեսնում առաջին անգամ: Այս փաստաթղթերի մեծ մասը կրում են գաղտնի կամ հուժ գաղտնի նշումներ: Կան որոշ փաստաթղթեր, որոնք վերաբերում են իրանահայ գաղթօջախին 1950 ականների երկրորդ կեսին:

Հ- Ակադեմիկոս Լևոն Հախվերդյանի և Արմեն Հարթունյանի երկխոսության գրքի բովանդակության մասին կը խնդրենք մի քիչ ավել բացատրություններ տալիք:

Պ- Նրանք ներանձնային նամակներ չեն, իհարկե կան անձնական որոշ նյութեր օրինակ հիվանդության մասին և այլը, բայց ավելի շուտ վերաբերում է սփյուռքի և հայրենիքի տարբեր հարցերին, օրինակի համար Արցախյան ազատագրական պայքարի, լիբանանահայ գաղթօջախի սատար վիճակի, սփյուռքահայ դպրոցի հոգսերի, մեր եկեղեցու պառակտված վիճակի, քննադատվում է մեր ղեկավարների քաղաքական, աշխարհական, կրոնական անձնակերտումն և ոչ ժողովրդավարական գործելակերպը, հույսերը և հույզերը օրինակի համար Հախվերդյանի նամակներում հույսեր է հայտնվում, որ ընտրված նախագահը Լևոն Տ. Պետրոսյանը, հետագայում Ռոբերտ Քոչարյանը կը մտածեն ժողովրդի մասին, բայց հետագա նամակներում տեսնում ենք հիասթափությունը և արդեն շատ ուժեղ քննադատությունը:

Մշակույթը, գրականությունը և ընդհանրապես հայկական կյանքի տարբեր մասերի անդրադարձ կա նամակներում և նաև ծանոթագրություններում:

Հ- Ինչպես եք գնահատում սփյուռքահայ մամուլի ներկա վիճակը, հատկապես Լիբանանում:

Պ- Առհասարակ պիտի նկատենք, որ հայկական կյանքը սփյուռքում նահանջ է ապրում բոլոր կողմերով՝ դպրոցական, եկեղեցական, մշակութային և իհարկե մամուլն էլ լինելով հասարակական կյանքի հայելին չի կարող անմասն լինել այդ նահանջից: Այդ նահանջը ունի իր օբեյկտիվ պատճառները, արտագաղթը գաղթօջախների միջև, տեղաշարժերը, հայկական ոգու անկումը, գլոբալիզացիան, որ մեր նման փոքրաթիվ ազգերի համար մեծ սպառնալիք է, մերձավոր արևելքի երկրներում որոշակի քաղաքական և ռազմական անկայունությունը, մեծապետական երկրների հատկապես Ամերիկայի քաղաքականությունը և պարտադրանքներն ու սպառնալիքները: Մյուս բոլորը բացասաբար են ազդում մեր հայկական կյանքի ոլորտների վրա ներառյալ մեր մամուլի: Մամուլը նահանջ է ապրում, որոշ երկրներում եթե թուլացել են կամ նույնիսկ հեռացել են քաղաքական որոշակի ճնշումները և Ֆինանսական դժվարությունները, սակայն հիմա կաղերքը չկան: Մամուլը այսօր կարիք ունի խմբագիրների ու մանայուն և ոչ մնայուն աշխատակիցների: Թեև շնորհիվ համակարգիչների և հնարավորությունների մամուլի քանակը շատանում է, սակայն բովանդակությունը կարևոր է: Լիբանանահայ մամուլը այսօր նահանջ է ապրում: Ավանդական երեք կուսակցությունները մինչև 2000 թվականը ունեին իրենց օրաթերթերը, բայց 2000 թվականից հետո Հնչակյանների «Արարատ» օրաթերթը մի ժամանակ լույս տեսավ որպես շաբաթաթերթ և հետո շաբաթը երկու անգամ: Ռամկավարների «Չարթունք» օրաթերթը անցյալ տարի ընդհատվեց և 2008 թվականի ապրիլից լույս է տեսնում շաբաթական պարբերականությամբ: Բացի սրանցից կա դպրոցական, միութենական, մշակութային, մարզական և 6 գրական պարբերականներ: Օրինակ Թեքյան մշակութային միության գրական ամսագիրը, «Բագին» ՀՅԴ ամսագիրը և այլն:

Հ- Քանի որ դուք եղել եք սփյուռքահայ և բնակվում եք նաև Հայաստանում և վերջին անցուդարձերի մեջ եղել եք, ինչպես եք գնահատում Հայաստան-սփյուռք կամ սփյուռք-սփյուռք հարաբերությունները: Ինչ բացթողումներ եք տեսնում

Պ- Հիմնականում տեսնում եմ, որ մեծ բացթողումը իրար ճանաչողության խնդրում է: Ոչ միայն Հայաստանը լավ չի ճանաչում սփյուռքին, այլ նաև սփյուռքի գաղթօջախները իրար լավ չեն ճանաչում, ես կարող եմ ասել նույնիսկ նույն պետության մեջ գտնվող սփյուռքահայ գաղթօջախների տարբեր հատվածներն էլ իրար լավ չեն ճանաչում, օրինակ Սիրիայում Դամասկոսի հայը լավ չի ճանաչում Ղամիշլիում բնակվող հային: Ես կարծում եմ, որ այս բացթողումը վերացնելու պարտականություն ունի Հայաստանի Հանրապետությունը, որպես պետություն: Եթե Հայաստանի պետությունը ինքը ընդունում է, որ բովանդակությամբ ու էությունը հայկական պետություն է, պարտականություն ունի ոչ միայն ուղղակիորեն կապ հաստատելու աշխարհում տարածված բոլոր սփյուռքահայ գաղթօջախների հետ, այլ նաև պարտականություն ունի գաղթօջախները ծանոթացնելու միմյանց հետ: Օրինակ պետական հեռուստացույցը, որը հանրային է կոչվում ունենա մի ծրագիր, որ ծանոթացնի գաղթօջախներին, թե գաղթօջախներում ինչ գրքեր են հրատարակվում, ինչ

թերթեր կան և այլը: Այս կապող օղակը պիտի լինի Հայաստանի Հանրապետությունը, սա մինչև այսօր չի կատարվել, հույս ունեմ, որ այսուհետ կը կատարվի, հատկապես հիմա, որ հայկական բոլոր ուժերը համախմբելու օգուտ հայության ծառայեցնելու:

Հ- Հայաստանի ո՞ր հաստատությունների պարտականությունն է սա և վերջերս կյանքի կոչված սփյուռքի նախարարությունը ինչ դեր է կարող ունենալ:

Պ- Ինքը պետությունը որպես ամբողջական մեխանիզմ պարտավորություն ունի, իհարկե օրինակ էներգետիկայի նախարարությունը նվազագույն դեր կունենա, բայց մշակույթի նախարարությունը առավելագույնը: Արտաքին Գործերի Նախարարությունը իր դեսպանատների շնորհիվ ներկայություն ունի բոլոր հայահոծ գաղթօջախներում, այդ դեսպանատները պետք է բացի վիզաներ տրամադրելուց և այլ գործունեությունից պարտավոր են ակտիվ կերպով մշակութային գործունեություն ծավալեն: Դա պետք է լինի ոչ միայն հայերի շրջանակում, այլ նաև տվյալ երկրի բնակչության շրջանակներում հայերին ծանոթացնելու նպատակով:

Հ- Դեսպանատան նման մի ակտիվությունարդյոք չի գնահատվի որպես միջամտություն մյուս երկրների գործերում:

Պ- Չեմ կարծում, այսօր դեսպանատներին կից կան մշակութային կենտրոններ, որոնք կենտրոնացած են մշակութային աշխատանքներով: Ես գտնում եմ, որ Հայաստանի Հանրապետությունը պարտականություն ունի հստակ մշակված ծրագիր ունենալու սփյուռքահայության հետ հարաբերությունների մեջ, սակայն դա լինելով պետական քաղաքականություն դրա իրականացման մեխանիզմը կամ մարմինը իմ կարծիքով պետք էչէ լինի պետական, այլ հասարակական կարգավիճակ ունեցող մարմին, որովհետև եթե որևէ նախարարություն պիտի հարաբերվի որևէ գաղթօջախի հետ, որպեսզի չառաջանա տվյալ երկրի գործերի մեջ միջամտելու հարց, պարտավոր է իր բոլոր քայլերը համաձայնեցնի տվյալ երկրի պետական մարմինների հետ: Այդ նախարարը նախ պարտավոր է իր բոլոր քայլերի մասին տեղեկացնի և առավել ևս համապատասխանացնել տեղական իշխանությունների հետ: Եթե լինեք հասարակական մարմին, գերծ կլինեք պետության հետ ուղղակի կապերից, ինչպես ժամանակին եղել է սփյուռքահայության հետ մշակութային կապի կոմիտեն:

Հ- Ինչպիսին պիտի լինի սփյուռքահայերի դիրքորոշումը հայրենիքի կամ Հայաստանի իշխանության նկատմամբ:

Պ- Այստեղ երկու հասկացողություն կա՝ մեկը հայրենիքն է և մյուսը Հայաստանի պետությունը և երրորդն էլ իշխանություններն են: Սրանք ընդհանուր շատ եզրեր ունեն: Չորս հասկացողություն նաև կարելի է տարբերել՝ հայրենիք, պետություն, վարչակարգ և իշխանություններ: Բոլոր դեպքերում պետք չէ շփոթել իրար հետ: Հայրենիքը հավերժական արժեք է, սրբություն է և պետք է սրբությամբ մոտենալ այդ գաղափարին և սիրել: Հայրենիքին միայն պիտի սիրել և կապ չունի թե ինչ վարչակազմ է այդտեղ, ով է նախագահը և այլը: Որևէ սփյուռքահայ իրավունք ունի քննադատելու այսօրվա, նախկին և գալիք իշխանությունների քաղաքականությունները այս կամ այն ոլորտներում:

Հ- Ինչպես եք գնահատում անցյալում ավանդական երեք կուսակցությունների դիրքորոշումները Հայաստանի

նկատմամբ տարբեր ժամանակաշրջաններում: Որ դիրքորոշումներն են մեր հայրենիքին օգտավետ եղել կամ վնասել, որովհետև ապագայում նաև հնարավոր է նման հարցեր առաջանան:

Պ- Նախ ներկայացնենք չորս ուղղությունները՝ հայ կոմունիստները, րամկավարները, հնչակյաններն ու դաշնակցությունը: Կոմունիստները ենթարկվել են Սովետական Հայաստանի իշխանություններին, հնչակյանները որոշակի քննադատություններ կատարելով հանդերձ կողմ են եղել Սովետական վարչակարգին և համագործակցել են, ռամկավարները դեմ լինելով վարչակարգին, ընդունել են, որ սա հայրենիքի մի մասն է, համագործակցել է: Վերջինիս նկատմամբ որոշ վերապահումներ է ունեցել Սովետական իշխանությունները, դաշնակցությունը ընդհանրապես դեմ լինելով վարչակարգին չի ուզեցել համագործակցել, որովհետև ենթադրել է, որ Սովետական Հայաստանին օժանդակելը նշանակում է օժանդակել Սովետական վարչակարգի հարաստմանը հայրենիքի տարածքում: Իմ կարծիքով դաշնակցության տեսակետը սխալ է եղել և վերջին տասնամյակներում դա զգացել են դաշնակցական պարագլուխները: Վերջերս հրապարակվել է մի քանի փաստաթղթեր, որոնք վերաբերում են 1940-ից 1989 թ.-ի դաշնակցության գործունեությանը, այնտեղ չափազանց հետաքրքրական փաստաթուղթ կա, որը վերաբերում է դաշնակցական պարագլուխների հանդիպմանը Փարիզում Սովետական դեսպանատան առաջին քարտուղար՝ Առաքելյանի և դաշնակցական ղեկավար Հրանդ Սամվելի միջև: Այստեղ շատ հստակ Հրանդ Սամվելը ասում է, որ մենք սխալ ենք անում, որ վարչակարգի դեմ ենք պայքարում, մենք պետք է ոչ թե պայքարենք վարչակարգի դեմ այլ ընդհանրապես պետք է հայրենիքի կողքին լինենք: Ինչպիսի վարչաձև էլ այնտեղ լինի կամ ինչպիսի իշխանություն էլ այնտեղ լինի: Սա ցույց է տալիս, որ 1960 ականների երկրորդ կեսից կյանքի բերումով Հայաստանի առաջին Հանրապետության դաշնակցական գործիչները (Վրացյանը, Արծրունին և այլը), որոնք որշակի էական և ազդեցություն ունեին դաշնակցության քաղաքականության մեջ, մեղմ քաղաքականություն վարեցին Սովետական Հայաստանի նկատմամբ և սա ճիշտ են համարում: Այսինքն նրանք զգացել են, որ այդ շեշտակի հակադրումը օգուտ չի բերել որևէ մեկին, այդ թվում նաև իրենց: Բարեբախտաբար վերջին տասնամյակում այդ սրությունը վերացավ և անկախացումից հետո այդ հարցը առհասարակ վերացավ:

Հ- Ի՞նչպես եք գնահատում Հայաստանյան ներկայիս մամուլը:

Պ- Մամուլը հասարակության հայելին է: Հայաստանյան մամուլը Հայաստանի գործընթացների վրա էական դերակատարություն չի ունենում: Ոմանք կասեն Հայաստանի Հանրապետության մամուլը ոչ ազատ է ոչ էլ անկախ: Ազատությունը այստեղ միայն իրավաբանական բովանդակություն ունի, այսինքն որևէ մարդ կամ կազմակերպություն ՀՀ-ում իրավունք ունի որոշակի պայմաններ բավարարելուց հետո մամուլ հրատարակել, եթե Ֆինանսապես մամուլը անկախ չէ, նշանակում է, որ կաշկանդված է: ՀՀ-ում տարեկան շուրջ 100 անուն պարբերական է լույս տեսնում, բայց հազիվ 10-ը շարունակում է գոյատևել մեկ տարի հետո: Այս 10-ը ունենում են Ֆինանսապես հզոր հովանավորներ, որոնք նաև իրենց ուզածն են թելադրում մամուլին: Այսպիսով իմ կարծիքով ՀՀ-ում մամուլը ազատ է հրատարակվելու, բայց անկախ չէ: Եթե Ֆինանսական անկախություն չկա, արտահայտվելու անկախություն նաև չի լինում:

Հ.- Ինչպես տեղյակ եք արտագաղթի երևույթը դեռ շարունակվում է մեր համայնքում, ի՞նչպիսին է դա Լիբանանում:

Պ.- Դա մեծ թափ ստացավ 1980 ականների սկզբին, թե Իրանից, Լիբանանից, Սիրիայից և թե առհասարակ մերձավոր արևելքի գաղթօջախներից: Վերջին փաստաթղթերն ցույց են տալիս, որ դա ծրագրված քաղաքականություն է եղել: Թուրքիան առաջարկել է Ամերիկային և դա իրականացվել է ամերիկյան մի կազմակերպության կողմից, որը նպաստում էր արտագաղթին: Հայրենամերձ գաղթօջախների դատարկումը օգուտ է բերում թրքական վարչակարգին, դրանով թուլանում է հայկական պահանջատիրությունը, սա այնպիսի մի երևույթ է, որ առայժմ չենք կարողանում առաջը առնել: Թեև իմ մեծ ցանկությունն է, որ Հայաստանի Հանրապետությունը այնքան ուժեղ հոգևոր ներկայություն լինի տարածաշրջանում և գաղթօջախներում, որպես արտագաղթի ուղղությունը ուղղվի դեպի Հայաստանի Հանրապետություն: Հրեական Ֆակտորն էլ դերակատար է, որովհետև կա մի առանցք՝ Թուրքիա, Ամերիկա և Իսրայել, նրանց ռազմավարական դաշինքը այդ ուղղությամբ գործում է, հասկանալի է, որ սիոնիզմները այդ երեք պետություններին կապող օղակն է և շահագրգռված է հայկական գործունը ընդհանրապես այս տարածաշրջանում թուլացնելու խնդրով և որքան հայությունը հոռանում է հայրենամերձ տարածքներից հայրենիքից իրենց ձեռնտու է սա հառաիար շահերի տեսնկյունից:

Շարքագրույց օղաչու «Նորիկ»-ի հետ

Հ.- Խնդրում ենք համառոտ ձևով Ձեզ ներկայացնել:

Պ.- Ես Հայրիկ Չաքարյանն եմ, մականունն է «Նորիկ Օղաչու»,

Հ.- Երբ եք սկսել Ձեր աշխատանքը:

Պ.- Ես սկսել եմ 14 տարեկան հասակից մոդել օղանավներով աշխատել, որի կենտրոնն էր Չաքրեշ թաղամասի «Ուշա՛ն Թափե՛» օղանավակայանը: Մոդելինգ օղանավները, որոնք փոքր են սովորելու համար ամենահարմար օղանավներն են, որոնցով երեխաները փոքր տարիքից սովորում են օղանավի ճիշտ սկզբունքների հետ: Օղանավը լինի փոքր խաղալիք կամ մեծ ջեմբուջեթ, չի տարբերվում ոչ մի բանով, երկուսն էլ ունեն նույն ձևը և կանոնները: Սովորել եմ Գլալդել 16 տարեկանում և սող եմ եղել 17 տարեկանից մինչև 18 տարեկան:

Հ.- Օղաչու դառնալու համար ինչ է պետք:

Պ.- Օղաչու լինելու համար ամենակարևորը սերն է, որ պետք է ունենալ, ամեն աշխատանքի համար սերն կարիք է, բայց օղաչու լինելու համար դա շատ անհրաժեշտ է:

Հ.- Ինչպես դարձաք պաշտոնական օղաչու:

Պ.- Այն ժամանակ օղային ռազմական ուժերում (Նիդրոյե հավայի) հնարավորություն կար այն աշակերտները, որոնք այս ճյուղն էին սիրում, գալիս և փոքր օղանավներով քանի ժամ, որ ցանկանում էին թռիչք էին կատարում պետության հաշվին, դրանց մեջ կային հայեր, որոնցից մեկն էլ ես էի, ովքեր որ հաջողություն էին ձեռք բերում արձանագրվում էին օղային ուժերում, որ միջնակարգ դպրոցը ավարտելուց հետո գան և աշխատեն:

Իրանի Իսլամական հեղափոխությունից հետո շարունակեցի մասնավոր օղաչությունը և երբ օղաչության վկայական ստացա վարձվեցի Ներքին Գործերի Նախարարությունում որպես գյուղատնտեսության թունաշփման օղանավների օղաչու (1986-1992 թթ.): Այնտեղ ունեցել եմ 7 օղանավներով թռիչքներ, նրանից հետո աշխատել եմ երկրի

քարտեզագրության կազմակերպությունում և հիմա ստացել եմ ռուսական «ԹոփոլՖի» վկայական, որտեղ թռիչքներ եմ ունենում ռուս օղաչուների հետ, որպես Իրանի հսկիչ օղաչու: Հ.- Որպես հայ որևէ խտրականություն զգում ես այս գործի մեջ:

Պ.- Իրանում ոչ ոգ չի խանգարում հայերին այս ճյուղում մասնագիտանալ և աշխատել: Հայ երիտասարդները կարող են զնալ ու սովորել այս ճյուղը, միայն պետք է հոգեպես ու Ֆիզիկապես առողջ լինեն: Մենք ներկայումս «Կասպիան» օղային ընկերությունում հայ մեխանիկներ ունենք: Ես շատ ուրախ եմ որ, հայ երիտասարդները հետաքրքրված են օղաչու լինելուց և այս երիտասարդների քանակը շատանում է: Հայ երիտասարդների մեծ մասը այս ճյուղի մասին տեղեկություններ չունեն, պետք է նրանց օգնել և քաջալերել այս ուղղությամբ:

Հ.- Վերջում ինչ կուզենայիք ասել մեր համայնքին:

Պ.- Համայնքում տարիներ աշխատանք եմ տարել դպրոցի ծնողական խորհրդի և հոգաբարձության անդամ եմ եղել, ունեցել եմ կլոր սեղաններ ու դասընթացներ օղաչության մասին հայ երիտասարդների համար: Հիմա կուզեմ մեր երիտասարդները նոր ուժերով ու նոր մտածելակերպով հետաքրքրվեն այս մասնաճյուղով և չվախենան: Հաջողություն եմ ցանկանում «Լույս» ամսագրին ու մեր համայնքի անդամներին հատկապես երիտասարդներին:

Խոհեր

**Մեր անցած ձամբան
բ- Մասջեղ Սուլեյման-Թեիրան**

Թ. Նարախանյան Սիրակցի

Սիրաք գյուղը թողնելուց վեցերորդ օրը, երեկնապահ էր երբ ավտոբուսը մի անապատի մեջ փոքրիկ տնակի առաջ կանգ առավ ես մեր շոֆերը Էբրահիմ Չոփոլին բարձր Չայնով արտահայտեց թե՛ «Ալիսմ Գոլլահ ին համ դարվազեհյե Մասջեղ Սուլայման»:

Մասջեղ Սուլեյման որտեղ Անգլո-իրանյան Նաֆտային Ընկերությունը Պարսկաստանում առաջին Նաֆտի հորն էր խփել 1908 թվին, բայց արդեն մինչեւ մեր գյուղերի արտագաղթը նաֆտի հորը չորացել էր ես միայն մի հուշատախտակ էր մնացել շուրջը լարեով ցանկապատ էր քաշված պահպանելու այդ հիշատակը:

Երբ մեր ավտոբուսի ղեկավարները ցած եկան ես Անգլո-իրանիան Ընկ. դռնապանի հետ մի քիչ խոսելուց հետո, մեր ղեկավար Թադեվոսը վեր բարձրացավ ավտոբուս ես հայտարարեց որ Էրեխեք ամենդ արթնացեք խիզանին էլ արթնացրեք որ էս բազրետը ամենիդ տեսնի, ինքն էլ ավտոբուսից ցած եկավ որից հետո դռնապանը, որ զինվորականի նման հագուստ էր հագած, ավտոբուս բարցրացավ, հսկա բեղերով ես խիտ հոնքերով աչքերը չռած ես վախենալի, նայեց ձախ, աջ, մեջտեղ որը լիքը ցրված էր ծալած գորգերով ես երեխաններ վրան շարված նստած ես պարկած էինք, ես էլ մեջտեղի շարքի վերջն էի իմ պահպան ու պաշտպան Անդրանիկի մոտ մեր գյուղի Գուլմարատ հարսի մեծ տղան ես համբարձում փոքր եղբայրը ավտոբուսի պատուհանի մոտ. դռնապանը մեր ղեկավար Թադեվոսին մի բան ասաց որ Թադեվոսը մեզ թարգմանեց մեր մեջտեղի շարքին ասելով «խիզան վեր էլիք, կանգրեք»: Ես բոլոր երեխաններս կանգնած մնացինք մինչեւ դռնապանը լավ քննելուց հետո ավտոբուսից ցած եկավ ես նկատեցինք որ ավտոբուսի հետեի աստիճաններից բարձրացավ ես ավտոբուսի վերեի բեռները քննեց: Ասեմք որ ամեն

ընտանիք իրենց բոլոր իրերը բարձել էին ավտոբուսի վրա եւ ավտոբուսը ամեն ծակոտիները լցրել էին եւ միայն մեծերը նստելու տեղ ունեին, օրինակ իմ երկու քույրերը իմ մորս գիրկն էին երկրորդ շարքում եւ նմանապես օտար ընտանիքները ամեն մեկ աթոռին երկու կամ երեք հոգի էին նստած:

Վերջապես, ճանապարհվեցինք եւ քանի ժամ հետո հայկական եկեղեցին երեւաց եւ մի բլուր ցած գնալով ձորի պռունկին մի տափարակ տեղ Իբրամ Չոփոդին ավտոբուսը կանգնեցրեց եւ մեր դեկավարները՝ պարոններ Թողեփու եւ Եսային հայտարարեցին՝ « Էրեխեք տեղ հասանք, էստեղ ԳԱՐՄԱՍԻՐ Է, ՄԱՍՉԵԳ ՍՈՒԼԱՎՄԱՆ հիմի ցած արիք ձեր ապրանքները ջոկ-ջոկեք»:

Եւ ծիծաղ ու լաց, համբույրներ ու ճվճվոցները ձորը դրդացրին եւ դիմավորողները հարսանքային եւ հաղթական բղավումներով մեզ ենդունեցին, եւ թվաց թե մի լրիվ ժողովուրդ միասին հարսանիք էինք բռնել:

Մասչեղ Սուլայմանի այս ձորի անունը Փոշտ Է Քուհ էր եւ մեզանից շուտ եկող Պարսկաստանի հայաբնակ գավառներից եկող գյուղացիները արդեն տեղավորվել էին եւ գրեթե ամենս նորեկներ էինք. Ինձ թվաց թե մենք եկել էինք մեր գյուղից, ավելի շուտ մեծ գյուղից որ մարդ ու կին, աղջիկ ու տղա ավելի հարուստ էին հագնված եւ ամենքի հագը կոշիկ կար ոչ թե քալաշ:

Այս ոլոր-մոլոր եւ չոր ու ցամաք տեղը, սկիզբ դարձավ մի ողջ կենտրոնացած հայություն որը գոյատևեց մինչև 1965-1970-ը:

Անանը փոքրիկներս գրվեցինք կառավարական դպրոց կառավարական Գաբեսթաբանե Մեհր, ոռաջին դասարանում:

Դեռ Հայկական ամենօրյա դպրոց չկար եւ հայկական դասավանդումը միայն շաբաթը 2 ժամ կեսօրյա էր, եւ հինգշաբթի իրիկնապահին, մենք բանվոր երեխաններս տարբեր տարիքի աղջիկ տղա 20-30 աշակերտ մեկ դասարանում էինք սովորում եկեղեցուն կպած մի սենյակում: Իհարկե սովորելը վճարովի էր բայց վերջն էլ չիմացանք թե մեր ծնողները ինչքան էին վճարում հայերեն դասի համար: Հայոց Լեզվի դասարանները սկսեցին երկրորդից եւ դասերը քանի տարի շարունակվեցին մենչեւ վեցերորդ: Կարելի է ասել որ այս դասարաններում ամենքս բանվորների երախաններ էինք եւ միայն մեկ անձ կար Անդրանիկ անունով որ մասնակցում էր դասարաններին: Հայկական շաբաթօրյա դասարան գնալու համար աշակերտներս քայլելով էինք դասի գնում: Այդ ժամանակ հեռու բնակվող սովորողները Նաֆտուն-ից կամ Մալ Քարիմ-ից ահագին ճանապարհ էին գալիս-գնում շաբաթօրյա դասերի համար, տարիներ անցնում են մինչեւ մարդ հասկանում եւ ըմբռնում է թե հայ ծնողը ինչքան է կարեւորել իր զավակներին այդ դժվարությունների մեջ իր զավակներին վճարովի հայերեն դասի ուղարկել, հարգանք մեր ծնողներին:

Մեր հայերեն լեզվի ուսուցիչներն էին Ջորա Բժշկյան, Հայկ Հովսեփյան, Ալեք, Արտուշ , տիկին Վարսենիկ, Արաքս եւ Օրիորդ Մանիկ: Ներողամիտ լինեն ազգանունները չհիշելու համար:

Եկեղեցու մեկ հատ մյուս սենյակը տղաներս օգտվում էինք իբրեւ մարզանքի սենյակ եւ իր փոքրիկ բակում էլ մեկ հատ ԲԱՐՖԻՔՄ եւ Ձիմնաստիկ կար որ այս բոլորին ասում էինք մարզադաշտ: Տղաներս մարմնամարզական ծրագրեր էինք հետեվում որ քիչ եւ շատ մարմիններս մարզեինք բայց մեզանից միայն երկուսը մեծերից մրցումի հասան եւ նրանք էին Հրանդ Մուրադյանը եւ Գալուստ Քեշիշյանը: Այսպիսով կյանքը եռում էր Մասչեղ Սուլայմանում եւ արդեն 12 դասարանոց հսկա դպրոց էր ծրագրվում եկեղեցու շենքի շուրջ որտեղ պիտի հայկական կրթություն եւ մշակույթի կենտրոն լիներ եւ հենց այդ եկեղեցու մեջ էր որ

1956 թվին ժողով գումարվեց եւ Պարսկաստանի եկեղեցական թեմը Հայաստանից ջոկեցին եւ կապեցին Անթիլիասի Թեմին «մանրամասը ապագա էջերում»:

* * *

Կյանքի պայմանները շատ դժվար էին հատկապես բազմազավակ ընտանիքի համար, Փոշտ-Քուհ եկող գյուղացու համար, «Լույս Աշխարհի» հասնելու խոստումի համաձայն: Այստեղ ընդհանրապես մեկ սենյականոց տնակներ էին, օդը տարվա 8-9 ամիսը տաք քամիներով 38-42 աստիճան տաքություն կար, սառույցը շատ սահմանապակ էր, 1 կիլոանոց սառույց ամեն մի ընտանիքի համար, սահմանապակ ուտելիք կար, եւ տաք քամի պատճառով գիշերները ճարահատված թրջած սավան էին գցում փոքրեկների վրա մարմինը հով պահելու համար:

Այս բլուրտտ տեղը մեկ կողմը ձոր էր որ քարով սարքված աստիճաններով ճանապարհ էին գցել մինչև ձորի ցածը, որ հասնում էր փոքրիկ հոսող նաֆտ ու ջուրի առվակ եւ փոքր քարե կամուրջով նորեն քարե աստիճաններով ցածից վերեւ բարձրանում եւ աստիճանների կողքերին մինչև վերեւ տնակներ էին կառույցել որ ամեն մի երկու աստիճան բարձրանալիս դուռ էր բացվում մի «հայաթի» մեջ որի շուրջեշուրջը տնակներում ընտանիքներ էին ապրում: Տնակները մեկ սենյականոց էին, գրեթե բոլոր ընտանիքը գետնի վրա էր քնում:

Ամեն «հայաթ» ուներ մեկ գազ վառելու օջախ, փոքր սենյակ լողանալու եւ մեկ զուգարան ուներ առանց ջրի: Ջրի համար ձորի գլխին ջրի պահեստ կար կոչվում էր Բամբով «պարսկերեն լեզվից վերցրած պամպ է աք» ջուրի թանք կար եւ ջուրը դուլլերով կրում էին հայաթները: Ջուր խմելու համար կավից սարքած մեծ աման պարսկերեն «հոբբանե» էր կոչվում ամեն երեկնապահ լցնում էինք եւ գլուխը ծածկում որ գիշերվա ընթացքում ջուրը գովանա ու խմելու համար մատչելի լինի:

Լողանալու համար ջուրը տաքացնում էին եւ հայաթի բաղնիս կոչվածի մեջ ջուր լցնում մարմնի վրա:

Այս դասակարգը Մասչեղ Սուլայմանի ամենացած խավն էր որ իրենց ծննդավայր գյուղը թողած եկել էին աշխատելու նաֆտային ընկերության համար: Փոշտը Քուհի ձորի վերելի բնակվողները մի քիչ ավելի լավ վիճակի էին որովհետեւ հայաթները 3-4 Ընտանիքի համար էր եւ ջուր ու կայծ ունեին բայց նրանցից որոշ հայաթներ գազ չունեին եւ զուգարանները հայաթներից դուրս էին, թեպետ հենց շատ նախնական կառույցով:

Այնպես կոչված Լույս աշխարհի՝ խոստում եւ երազանքները որ այդքան քաղցր էր գրնգում մեր ականջներին դեռես անհասանելի էին թվում մեր մեծերին: Անուան շոգը տաք քամիներով էր սկսում: Երկար Ամառային ամիսներին բանվոր ընտանիքները բոլորն էլ տան կտուրներին էին քնում եւ որոշ գիշերներ այնքն քամին տաք էր որ մալաֆանները թրջում եւ փոքրիկների մարմինը ծածկում էին որ տա՛ք քամին չխփի: Առավոտյան քնից արթնանալուց մարմինների վրա ճերմակ գծեր էր երեւում որ ինչպես որ մարդու թեւերի գծագրությունը մարմնի աղից ճերմակ գծեր էր թողել մարմնի վրա. այնպես որ մարմինը տաք քամուց քրտնել եւ աղ էր դուրս տվել եւ աղը չորացել եւ նկար էր քաշել մարմինների վրա:

Բանվորական ընտանիքնում ոչ գովացնող միջոց կար ոչ հովափչիկ եւ այսպես տաքությամբ դիմանալով ապրում էինք, գործում, սովորում բայց ՀԱՅ էինք մեծանում:

(Շար. 2)